

Rolverdeling bij het ontwikkelen van zonneparken en windmolens met lokaal eigendom

Zonneparken en windmolens in handen van slechts één projectontwikkelaar zijn verleden tijd. Toekomstige projecten komen zoveel mogelijk in eigendom van de lokale gemeenschap. Hiervoor is het nodig dat allerlei partijen gaan samenwerken: lokale energiecoöperaties, grondeigenaren, energieleveranciers en/of andere marktpartijen.

Om een project van de grond te krijgen, is goed samenspel tussen de projectpartners essentieel. De sleutel: heldere rolverdeling en samenwerkingsafspraken. Deze handreiking helpt daarbij.

Vroeg in gesprek

Ga in een zo vroeg mogelijk stadium het gesprek over onderlinge rolverdeling aan, nog voor het indienen van een principeverzoek. Zorg wel dat alle projectpartners elkaar op dat moment al goed kennen. Het beginstadium is hét moment om lokaal eigendom optimaal met elkaar in te vullen. Want lokaal eigendom gaat over meebeslissen én meedoen.

In deze handreiking

Deze handreiking helpt je het gesprek te voeren over een heldere rolverdeling. We geven je een overzicht van de verschillende smaken voor het verdelen van rollen. Ook werken we twee situaties in voorbeelden uit:

- Rolverdeling bij een project met 100% lokaal eigendom
- Rolverdeling bij gemixt eigendom

Handig bij deze handreiking: het essay 'Naar (betere) samenwerking tussen gemeenten, projectontwikkelaars en energiecoöperaties' van het NP RES, de Participatiecoalitie, NVDE en VNG.

Power to the people

Lokaal eigendom met lokale zeggenschap betekent dat grondeigenaar, omwonenden en/of lokale bedrijven meedoen in het zon- of windproject. Al dan niet verenigd in een energiecoöperatie. De Participatiecoalitie vindt het belangrijk dat deze partijen goed weten welke keuzes er zijn voor de invulling van het lokale eigendom. Dat ze weten hoe ze het gesprek met ontwikkelpartners kunnen voeren en passende afspraken kunnen maken. Ook als zijzelf niet vanaf de start al kapitaal kunnen inleggen.

Maak jezelf kenbaar!

In het streven naar lokaal eigendom is het belangrijk dat je je als lokale partij al in een vroeg stadium meldt. Zelfs als je zelf nog niet helemaal weet welke rol je wil spelen. Dan ben je in ieder geval deelgenoot van het gesprek daarover.

Eigendom: rendement en zeggenschap

Bij lokaal eigendom hebben we het vaak over twee dingen: rendement en zeggenschap.

- **Rendement** is de winst op je investering.
- **Zeggenschap** betekent zelf keuzes maken en meebeslissen.

Rendement ontstaat door (risicodragend) te investeren. Zeggenschap is een gevolg van juridische afspraken.

In vrijwel alle gevallen geldt: diegene die zeggenschap heeft in het project (over de geldstromen en de energiestromen), maakt het meeste rendement. Daar staat tegenover dat diegene, ook het meeste risico neemt.

Wanneer een projectpartner niet bereid is om risicovol te investeren, vertaalt zich dit vaak in minder zeggenschap en minder rendement. Bijvoorbeeld wanneer de partner kiest voor een obligatie (financiële participatie) of over een afdracht in een omgevingsfonds onderhandelt. Dan is er minimaal zeggenschap. Ook het rendement ten opzichte van de eigenaar is dan een stuk minder. Daar staat wel tegenover dat het risico en de hoeveelheid werk ook veel minder is.

TIP

Kijk op de [website van het Ontwikkefonds](#) voor de financieringsmogelijkheden voor kosten in de voorfase van de projectontwikkeling.

In gesprek over rolverdeling

De kernvragen die je aan elkaar stelt in het gesprek over rolverdeling, zijn steeds:

- ✓ Wie ben je?
- ✓ Wat kun je doen?
- ✓ Wat wil je ervoor terug?

Bespreek ze per partij, zo zorgen jullie voor onderling begrip. Kijk vervolgens ook naar de balans. Is wat ieder inbrengt en terugverlangt in evenwicht?

TIP

Gebruik de [Toolbox samenwerken in de lokale energietransitie](#)

Wie ben je?

In het algemeen spelen één of meer van deze partijen een rol in de ontwikkelingsfase van een (lokaal) duurzame energieproject:

- **Grondeigenaar:** een agrariër, overheidsinstantie of particuliere grondbezitter die de grond beschikbaar wil stellen voor het project.
- **Lokale energiecoöperatie:** een samenwerking van betrokken inwoners en/of andere lokale partijen die samen duurzame energie willen stimuleren of opwekken.
- **Energieleverancier:** een marktpartij die duurzame energie ontwikkelt met als doel de stroom te verhandelen.
- **Overige marktpartij** die duurzame energie ontwikkelt en/of begeleidt, maar niet zelf elektriciteit verhandelt.

Wat kun je doen?

Heel basaal komt het neer op het inbrengen van **geld, kennis, tijd** of **grond**. Het inbrengen van grond is voorbehouden aan de grondeigenaar, die neemt dus een bijzondere positie in bij de samenwerking.

Wat wil je ervoor terug?

In ruil voor hun inbreng willen partijen een bepaalde mate van **rendement** en/of **zeggenschap**. Soms in combinatie met een financiële **vergoeding** of het **alleenrecht** om de elektriciteits-opbrengsten af te mogen nemen. Dit laatste is van waarde voor marktpartijen met een leveringsvergunning (energieleveranciers), omdat alleen zij elektriciteit mogen verkopen aan consumenten.

Figuur 1. Overzicht van de verschillende rollen

		Wat en waarom				
		Geld inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Grond inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis, tijd of geld inbrengen in ruil voor alleenrecht om de stroom te mogen afnemen
Wie	Grondeigenaar					
	Lokale energie coöperatie(s)					
	Energieleverancier					
	Marktpartij overig					

■ De mogelijke rollen per type samenwerkingspartij.

Deze handreiking geeft een eerste indruk van hoe je de rollen kunt verdelen. Bekijk het [webinar](#) voor meer inzicht in de kansen, beperkingen en aandachtspunten voor diverse soorten situaties in de praktijk.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente heeft een belangrijke rol in het begin van het proces van het ontwikkelen van een zonnepark of windmolen(s). Tijdens de initiatieffase verkennen de samenwerkingspartijen hun individuele belangen en mogelijk

heden. Als ze elkaar vinden, vormen ze een samenwerkingsinitiatief. Ze dienen dan een principeverzoek voor planologische medewerking in bij de gemeente, op basis van een gemeentelijk beleidskader.

Het is belangrijk dat het beleidskader van de gemeente sturend is voor de samenwerking, maar niet alles bepalend. Ze moet alle partijen de ruimte geven om met elkaar het goede gesprek te voeren. De gemeente kan

dit eventueel faciliteren, zodat deze fase open en transparant verloopt.

Voordat de gemeente een principeverzoek in behandeling neemt, toetst ze of alle partijen voldoende

inspanning hebben geleverd om tot samenwerking te komen. Ook kijkt ze op welke manier ze invulling geven aan de eisen in de beleidskaders, waaronder die over participatie en lokaal eigendom.

Voorbeeld 1: Rolverdeling bij een project met 100% lokaal eigendom

Komen alle initiatiefnemers uit de lokale omgeving? Dan ligt het voor de hand ervoor te zorgen dat het project voor 100% in eigendom komt van de lokale omgeving. Het gaat hier in principe altijd om een samenwerking tussen energiecoöperatie en grondeigenaar.

In dit voorbeeld laten we zien hoe je vanuit deze partijen met elkaar de gewenste rolverdeling en eigendomsverhouding kunt bespreken. Het gaat om afspraken maken over hoeveel geld ieder inbrengt, en hoe de ingebrachte grond, tijd en kennis wordt verrekend.

Figuur 2. Opties voor rolverdeling bij 100% lokaal eigendom

		Wat en waarom				
		Geld inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Grond inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis, tijd of geld inbrengen in ruil voor alleenrecht om de stroom te mogen afnemen
Wie	Grondeigenaar					
	Lokale energie coöperatie(s)					
	Energie-leverancier					
	Marktpartij overig					

 Inbreng van de verschillende partijen en wat ze ervoor terug willen. Optionele aanvullende rollen en tegenprestaties.

1 Let op dat er nog geen grondposities zijn vergeven, oftewel dat de grondeigenaar nog geen principeafspraken heeft gemaakt met andere partijen.

2 De grondeigenaar zou zijn grond ook in kunnen brengen in ruil voor rendement en zeggenschap. In de praktijk wordt echter vaak (vanwege bedrijfseconomische redenen) het grondgebruik 'afgerekend' en het aandeelhouder-schap in de projectontwikkeling afzonderlijk geregeld.

3 Wanneer de lokale energiecoöperatie onevenredig veel tijd en/of kennis moet inbrengen, kun je hierover financiële afspraken maken.

4 Uiteindelijk wordt de elektriciteit die met het duurzame energieproject wordt opgewekt, verkocht. De gezamenlijke eigenaren van het project bepalen met welke marktpartij en onder welke voorwaarden de zogenaamde Power Purchasing Agreement (PPA) wordt gesloten. Dit is geen onderwerp van onderhandeling over de eigendomsverhoudingen.

5 Bijvoorbeeld inhuur van een adviesbureau.

Voorbeeld 2: Rolverdeling bij een project met gedeeld eigendom

Het kan ook dat marktpartijen van buiten de lokale omgeving een project willen ontwikkelen. Of dat de omvang van een project zo groot is, dat een coöperatie het niet in zijn eentje kan behappen en er een marktpartij bijhaalt.

In deze gevallen is het logischer om voor gedeeld eigendom te gaan. Dat betekent dat de windmolen(s) of zonnepark dan deels in eigendom komt van de lokale omgeving (via een energiecoöperatie) en deels van de marktpartij. Je bespreekt met elkaar wat de precieze verhouding moet worden. In dit voorbeeld laten we zien hoe je dit gesprek voert, specifiek in het geval een energieleverancier betrokken is.

Figuur 3. Smaken voor rolverdeling bij gedeeld eigendom met betrokkenheid van een energieleverancier

		Wat en waarom				
		Geld inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor rendement en zeggenschap	Grond inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis en tijd inbrengen in ruil voor vergoeding	Kennis, tijd of geld inbrengen in ruil voor alleenrecht om de stroom te mogen afnemen
Wie	Grondeigenaar					
	Lokale energie coöperatie(s)					
	Energieleverancier					
	Marktpartij overig					

 Inbreng van de verschillende partijen en wat ze ervoor terug willen. Optionele aanvullende rollen en tegenprestaties.

1 De grondeigenaar zou zijn grond ook in kunnen brengen in ruil voor rendement en zeggenschap. In de praktijk blijkt echter dat, o.a. vanwege bedrijfseconomische redenen, het gebruik van de grond gewoon wordt 'afgerekend' en het (eventuele) aandeelhouderschap in de projectontwikkeling afzonderlijk daaraan wordt georganiseerd.

2 Als partijen evenveel inbrengen, wordt een vergoeding voor kennis en tijd vaak gezien als 'vestzak-broekzak'. Maar wanneer de inzet onevenredig is verdeeld tussen de partijen, is het verstandig financiële afspraken te maken over de vergoeding van kennis en tijd. En te bespreken of deze vergoeding cash wordt uitbetaald of wordt meegenomen in het bepalen van de eigendomsverhoudingen in relatie tot rendement en zeggenschap.

3 Aandachtspunt: wanneer de lokale energiecoöperatie alléén kennis en tijd in zou brengen in ruil voor een vergoeding – dus zonder afspraken te hebben gemaakt over enig aandeel in rendement en zeggenschap – dan handelt de energiecoöperatie in feite als adviesbureau. Van lokaal eigendom en zeggenschap is dan geen sprake.

4 Wanneer een van de partners in de projectontwikkeling een energiebedrijf is, wil zij in het algemeen de opgewekte elektriciteit kunnen verhandelen. Dat betekent dat de voorwaarden die daarover worden afgesproken in de Power Purchasing Agreement (PPA) onderdeel zijn van de onderhandeling over de verdeling van rendement en zeggenschap in het project.

5 In veel gevallen is het nodig een of meer externe adviesbureaus te betrekken omdat de projectpartners zelf niet over alle benodigde expertise beschikken. Een adviesbureau wordt regulier vergoed voor de ingebrachte kennis en tijd. Dit biedt meteen een referentie voor de waardering van tijd en kennis van de (andere) projectpartners.

Wat moet ik als lokale speler doen bij een vraag of ik mee wil doen?

Krijg je de vraag om met een bestaand initiatief samen te werken, kijk dan goed naar de fase waarin de projectontwikkeling zich bevindt. Dit is van invloed op de mate waarin zaken al zijn vastgelegd en dus op de rol die je nog kunt spelen. In de praktijk doen zich hier natuurlijk vele varianten in voor. Bekijk het [webinar](#) om meer inzicht te krijgen in de kansen en aandachtspunten in diverse soorten situaties.